

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6 I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrti. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

Naj pride leto miru in dobre volje!

Za nami so dnevi, ko so doneli zvonovi v mirno tiho božično noč, ko smo se spominjali prihoda miru in ljubezni, ko se je vsaj za hip vselil v človeška srca oni mir, ki pri naša notranje zadovoljstvo in pravo srečo. Človek je ob takih prilikah bližji človeku, prijatelj prijatelju, brat bratu. Ta mir je zbral družine v srečnem zadovoljstvu. Odpiral je srca revnih in bogatih, odpiral je njihov roke in poklanjal darove, kot vidne dokaze notranjih čustev.

Kako lep bi bil ta svet, kako srečni bi lahko vsi bili, ko bi se trajno vselila v človeštvo taka blaga čustva, ko bi bil med nami vedno enak srečni mir in dobra volja takih dni.

A življenje je realnejše, ono ne pusti sentimentalnih misli. Skrb za življenje nam ne pusti zaslanjati o takem miru. Vendar, učitelji smo idealisti zato izrekamo želje osebno sedaj, ko smo na prehodu novega leta.

Želja učitelja idealista ob novem letu je, naj bi razpoloženje in mir takih dni tudi nas jugoslovenske učitelje — veliko družino narodovih delavcev — združil v iskrenem bratstvu ter vzbudil v nas pravo tovarištvo in požrtvovalno vzajemnost ter iskreno in ne sebično ljubezen. Naj nas združi v krogu naše skupne stanovske organizacije, kakor se zbira družina okrog domačega ognjišča in naj nam bo vsem dom miru in dobre volje.

Trojno je voščilo, ki bi ga radi izrazili jugoslovenskemu in še prav posebno slovenskemu učitelstvu, želeč mu: mir v vas samih, mir med nami in mir z vsemi!

Da bo naše skupno delo uspešno in vredno našega truda, treba je, da ga podpira notranji mir in dobra volja, ona dobra volja, ki daje moči, vztrajnosti in pogona za težke situacije in najtežje naloge.

Moreče so skrbi učitelja samca, še bolj učitelja očeta danes, ki pretežno notranji mir, ono gonilno silo, ki nas dviga in podpira, da ne omagamo v delu za naš podmladek, iz katerega naj zraste krepak in zaveden, pa tudi s potrebnim znanjem opremljen bodoči narod, v katerega rokah naj počiva moč in prosvet Jugoslavije.

Za nami so božični dnevi in leto, ko so prejeli darove bogati in revni, vsak po svoji moči, a vsi iz dobre volje, in skoro bi rekli, ostal je neobdarovan samo jugoslovenski učitelj. In to mu kali njegov mir! Čujemo, da pripravljajo dar celokupnemu uradništvu. Prepričani, in globoko smo uverjeni, da ne ostanemo praznih rok i mi! Ne bo zastoj, ne bo zama, tudi mi smo dobre volje in znamo in vemo ceniti darove. Dobro vemo kako se bomo oddolžili, kakšen dar bomo poklonili onim in vsem, ki nam bodo znali hraniti potreben mir in dobro voljo, ki sta gonilni sili pri vršenju našega vzvišenega poklica.

Nič manjša ni naša želja za novo leto, da zavlada pravi mir in dobra volja med nami, da združujeta naše številne vrste in da jeta novih sil naši celokupni družini ter ji vlivata potrebnih moči.

Zelimo, da prešineča dobra volja in mir vse člane našega stanu.

Splošne vesti.

— Pridelitev sreskega šolskega nadzornika Frana Merljaka v ministrstvo prosvete. Te dni je odšel na novo službeno mesto v ministrstvo prosvete v Beogradu sreski šolski nadzornik za logaški okraj tov. Fran Merljak. Posebno iskreno in pristrčno je bilo slovo učitelstva logaškega okraja od njega dne 13. decembra na Rakeku. Namestitev odličnega administrativnega delavca v ministrstvu prosvete gotovo vse učitelstvo Dravske banovine v nadi, da bo s svojo priznano objektivnostjo in administrativno sposobnostjo pripomogel k čim polnejši brezhibnosti in neoporečnosti prosvetne uprave.

— Delo učiteljstva izven šole. V številki 21. z dne 8. decembra 1930. našega stanovskega glasila čitamo o boju za izboljšanje našega gmotnega položaja 10 točk, ki vsebuje:

Šematizem učiteljstva,

državnih in privatnih osnovnih in meščanskih šol, razvrščen po banovinah in v abecednem redu (označuje ime in priimek, položaj in kraj službovanja ter zadnjo pošto priobčuje zjajamčeno točno:

„Prosvetni koledar“

za leto 1931. knjiga I., ki vsebuje tudi vse zakone, uredbe, pravila in pravilnike, tičeče se učiteljstva in šol. Naročnina v znesku Din 40—vštevši poštino, naj se pošlje na:

Drž. pov. Nakladna knjižara

školski odio — Zagreb, Ilica br. 52

V srcih onih, ki stojijo ob strani in gledajo naše delo — ali ga celo podcenjujejo — mislimo, da ni dobre volje in ne miru.

Ni dobre volje pri onih, ki hodijo svoja pota, vidijo le sebe in svoje koristi. Ne, ti niso in ne morejo biti člani skupne družine, ker ne morejo občutiti one velike notranje sreče, ki jo rodi pravo tovarištvo.

Sinovi in hčere, ki so pozabili svojo družino in svoj dom, pa so se zatekli k tujcu, ali tavajo osameli, niso občutili pravega miru in dobre volje v svojih srcih. Še manj moremo to trditi o onih, ki so se iz sebičnosti ali celo užaljenega samoljubja spozabili nad svojimi tovariši tako, da jim delajo krivico in zlo!

Niso to zle misli, misli zaželenega miru so, ki kličejo glasno vsem, ki še niso popolnoma pozabili skupne učiteljske družine, da se povrnejo, da vladaj mir med nami.

Ob odgovornem delu za narodov podmladek, težkih skrbeh za naš obstoj in velikih nalogah, ki nam jih nalaga naš poklic pri delu med narodom, ne smemo prezreti tretjega voščila: mir z vsemi!

V onih dneh, ko smo premagali predsodke in odstranili vse ovire, ki so nas ločile in razdvajale, pa tudi poniževale, smo si podali roke kot sodelavci, bratje in sestre, da pokažemo vsem našo slogo in našo dobro voljo.

Kdo bi si bil mislil, da bo čez dobro leto dni klic našega vladarja pozval vse na enako skupno in složno delo v miru in medsebojni vzajemnosti za dobrobit vseh.

Potrjeni v našem dobrem sklepu in pravem koraku, prežeti potrebe miru med nami, bomo le v miru z vsemi mogli izvršiti in dovršiti odkazane nam velike naloge med narodom.

Kakor je naše delo vzvišeno in potrebno, prav tako je težko in skoraj neizmagljivo, ako nas ne prešinja prava in dobra volja in oni notranji mir, ki nas podžiga, krepi in združuje.

Naj nas tudi ob vseh težkih prilikah, ob vsem podcenjevanju in omalovaževanju pri težkem delu ne zapusti dobra volja. Ne glejmo in ne poslušajmo onih, ki nas gledajo z viška, skozi očala preteklih dni.

Zavedajmo se, da so delali prednamci, vemo, da delamo mi, da bomo še delali, in da je naše delo veliko in narodu potrebno. V nas ni sovraštva in nevolje če nas podcenjujejo in celo sodijo in obsojajo — pač pa nam je težko, da oni, ki nas vidijo, nečejo ali kdo ve zakaj, nočejo priznati našega dela, truda in žrtve.

Tudi to naj nas ne moti v teh dneh in v bodoče. Polni miru in globokega prepričanja kličemo tovarišcem in tovarišem in vsem, ki so dobre volje: Mir ljudem in nam, oni notranji mir, ki daje moči in vztrajnosti za dosego končnega našega cilja.

Za novo leto kličemo vsem, ki so mero-dajni: ustvarite potreben mir tudi učiteljskemu stanu, ki je neobhodno potreben za njegovo delo in ustvarite pogoje za ta mir, ki niso bili dani s preteklim letom — vsaj v novem letu!

jejo dolžnosti učiteljstva. Zdi se mi umestno spomniti tovariša urednika tudi na odluk kraljevske banke uprave Dravske banovine v Ljubljani IV. No. 9331 z dne 26. marca 1930., ki priporoča učiteljstvu, naj aktivno sodeluje pri ustanavljanju in delovanju protituberkulozne lige za pobijanje jetike. Pri velikem delu ustanavljanja in temu sledečem obsežnem delovanju krajevne protituberkulozne lige leži do danes pretežna večina tega bremena na ramah učiteljstva. Ne bom podrobno popisoval težkih potov, ki sva jih prehodila z okrožnim zdravnikom v ta namen po obširnem sodnem okraju, omenim naj le, da sem večidel svojih zasluženih, potrebnih počitnic žrtvoval prireditvi tombole imenovane lige, koje uspeh je bil več kot zadovoljiv. Tudi sedaj, ko sem s šolo zelo zaposlen, me liga dokaj okupira. Kot tajnik in blagajnik imenovane lige sem do danes žrtvoval že precej truda, denarja, časa in tudi zdravja.

— Ker se po razglasu Kr. dravske banke uprave morajo desinficirati šolski prostori med božičnimi počitnicami, opozarjamo šolske starešine na tozadavni današnji oglas tverdke Chemotechna.

— Delo učiteljstva za jugoslovensko misel in miselnost. Pod naslovom »Narodni učitelj« prinaša »Jugoslovan« v božični številki zadevno sledeče misli: »Nastane vprašanje, kako se more učitelj uspešno postaviti ob bok borcem za to pošteno stvar. Odgovor ni težak. Vsak učitelj delaj točno v zmislu manifestacije od 6. januarja 1929. In to brez oklevanja, brez bojazni pred strankarji. Dalje, vsak učitelj izpoveduj javno in brez strahu svoje jugoslovensko prepričanje, zastopaj edino pravo miselnost, da smo ena država, en narod od Triglava do Soluna. Vsak učitelj naj stoji ob strani onih, ki iščejo zbliznanja med raznimi vejami našega edinstvenega naroda in ki skušajo odpraviti vse to, kar nas ločuje

Naši prosvetni domovi.

100letna stara, in nova šola.

(Julio)

Kraljeviča Andreja narodna šola v Lescah.

Sola bo otvorena v letu 1931. [Načrte za šolo je izdelal ing. arh. g. Srečko Rainer. Učilnic je predvidenih 6, od katerih 3 bodo služile trirazrednici, ko se priključijo še tri vsi šolski občini. Četrta učilnica bo služila obrtno-nadaljevalni šoli, ostali pa kmetjsko-nadaljevalni in gospodinjstvo-nadaljevalni šoli, petju in javni knjižnici. Učilnice so 8 x 63 x 3,6 m velike, z enim 47 m dolgim in 1,9 m visokim oknom, ki bo dajalo dovolj svetlobe učilnici. Nad prvim nadstropjem v sredini trakta bo delavnica. Pod hodnikom srednjega trakta v podzemlju bo kopalnica za osnovno in obrtno-nadaljevalno šolo, event. tečajni-ke(ce) kmetjsko-nadaljevalne in gospodinjstvo-nadaljevalne šole. Nad prostornim hodnikom srednjega trakta v prvem nadstropju bo zbornica, šolarska in učiteljska knjižnica in učila. Pisarna šolskega upravitelja je nastanjena v desnem stranskem traktu 1. nadstropja. Spodaj v vestibulu bo ob deževnem vremenu lahko čakala mladina po prostornih hodnikih (2) in se bo lahko izprehajala.

Sola bo opremljena z električno razsvetljavo, vodovodom, izp. stranišči ter lončenimi pečmi. V podzemlju je dvorana za šolske svečanosti in roditeljske večere, z gledališkim odrom, ki bo služila tudi za telovadnico. Po-

leg je tudi šolska kuhinja za gospodinjstvo šolo (tečaj) s potrebnimi prostori.

V stanovanjskem traktu je spodaj nameščena občinska pisarna, poleg je stanovanje za slugo, obstoječe iz 2 sob, kuhinje in 2 pritliklin. V pritličju je 1 kuhinja ter 5 manjših in večjih sob za učitelstvo, v prvem nadstropju pa stanovanje za šolskega upravitelja, obstoječe iz kuhinje, 3 sob in 3 pritliklin. Za učitelstvo sta predvideni 2 kopalnici poleg stanovanj. Poleg upraviteljeve pisarne je predvidena ena soba za uradnega gosta, event. bolniško sobo.

Iz podstrešja se pride na vrh srednjega trakta, odkoder je za šolsko mladino in obiskovalce lep razgled z odprto panoramo na vse strani.

Vseh prostorov je 46. Stavba bo stala 1.500.000 Din. Šolska občina šteje 812 prebivalcev. Soloobveznih otrok je 90. Z razvojem industrije se obeta število prebivalcev in šoloobvezne dece povečati.

Poslopje bo kras občini in celemu srezu. Velike zasluge za moderno šolsko stavbo ima stavbni odbor, pod za napredek vnetim predsednikom Ivanom Ažmanom. Šolski upravitelj na Lescah je tov. Rudolf Knez.

in povečuje razlike tako v kulturnem, kakor v jezikovnem in verskem pogledu. V kulturnem pogledu: Spoznavajmo se med seboj. Koliko je še slovenskih učiteljev, ki ne bero srbskih in hrvatskih knjig in časopisov? Mnogo je takih, ki dobro poznajo nemško slovstvo, francosko in italijansko, so pa popolni nevedneži o slovstvenem bogastvu Srbov in Hrvatov. Zatorej zanimajmo se malo za naš jug, proti severu smo že tako preveč gledali, da je naša miselnost bolj germanska kakor pa slovenska. To velja zlasti za starejše. V jezikovnem: Samo en primer. Še vedno je med nami takih učiteljev profesorjev, puristov slovenščine, ki silovito zagrne, če se kje pojavi kakšna srbohrvatska beseda ali srbohrvatski način izražanja v slovenskih sestavkih. Nič pa se ne zaganjajo v neslovenske tuje in v neslovensko sintakso, s katero je prepojen naš jezik. Seveda, čistimo naš jezik, oblikujemo ga, toda če nam sosedna narečja nudi lep, slovenski izraz, za katerega moramo rabiti tujko ali prisiljeno slovensko besedo, potem pa se je ne branimo. In nasprotno: srbohrvaščina naj vrši tudi čiščenje v tem zmislu in sprejmi v nadomestilo za mnoge izraze zlasti turškega izvora lepo slovensko besedo. Na ta način ne bo nihče nič izgubil. Zatorej propagiraj učiteljstvo vse, kar more dati lepih uspehov v miselni stopitvi našega naroda.

— Urednik »Popotnika« v Mariboru se je preselil iz Krekove ulice 16/II. v Strossmayerjevo ul. 30/. Rokopisi naj se pošiljajo na njegov novi naslov.

— Ing. agr. Ivo Zobec: Kmetijska kemija. V založbi Jugoslovenske knjigarne je izšla Kmetijska kemija ing. agr. Iva Zobca, prof. v Murski Soboti. Izpolnila je veliko vrzel. Do sedaj smo morali segati ali po tujih knjigah ali pa brskati po brošuricah. Avtor prizna, da bi bile potrebne štiri kmetijske kemije, česar si pa ne moremo privoščiti. Zato je ta kemija namenjena vsem, ki se hočejo poglobiti v kmetijstvo. Avtor poudarja, da je kemija podlaga vsem panogam kmetijstva in da brez znanja njenih osnov ni mogoč napredek. Vsakdo bo našel v njej kaj zanimivega, saj je avtor upošteval vse novejšie izsledke. Knjiga vsebuje anorgansko in organsko kemijo, kmetijsko tehnologijo in agrikulturno kemijo. Je zelo pregledna, lahko umljiva, jo krasi mnogo slik in ima na koncu

Nils Hanssonove razpredelnice glede sestave, prebavnosti in produkcijske vrednosti krmil. Te razpredelnice še niso bile objavljene v nobeni naši knjigi in bodo vsakemu izvrstno služile. Za vsakega podeželskega učitelja je predvsem važna agrikulturna kemija, v kateri je posvetil pisatelj precejšen del gnojilom in zemeljskim bakterijam, omenja ensilažo, močna krmila, produkcijsko vrednost krmil, krmiljenje domače živine itd. Knjiga je pregleden priročnik kemije, ki jo rabimo pri kmetijsko-prirodnoznanstvenem pouku. Posebne vrednosti pa bo za kmetijsko-nadaljevalne šole. Nobena podeželska in malomestna šola ne bi smela biti brez te knjige. Cena knjigi je 45 Din.

— Statistika jugoslovenskega državnega uslužbenstva. Po uradnih podatkih, katere je nedavno objavilo finančno ministrstvo, je po tekočem proračunu (1930/31.) vsega skupaj v državni službi 201.058 nameščenecov, dočim jih je lanski proračun (1929/30.) izkazoval samo 187.165. Povečalo se je število uslužbencev največ v prometnem ministrstvu, v vojnem ministrstvu, v notranjem in prosvetnem ministrstvu. Iz posebnih pregledov:

Gg. šolski upravitelji!

Vaša narodna dolžnost Vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo, z rešenjem ministrstva prosvete O. N. br. 36637/25. in O. N. br. 24398/30. odobrenih pomožnih učil v zemljepisnem pouku

Slike z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvastih slik Dalmaacije in Primorja, izdelanih po naših najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovačeviću in Krušlinu.

Znižana cena Din 296.—

razume se, da skupno z učno knjigo, zavijanjem in poštino. Slike so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obesi na zid. — Poleg tega, da so te lepe slike v okras šolskih prostorov, so po razpisu ministrstva za vojno in mornarico D. br. 44012/26 in ministrstva notranjih del J. B. br. 20495/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadran.

Nudite otrokom pri nazornem pouku užitek spoznavanja prirodnih lepot našega morja in Primorja! Budite v otrocih nacionalno zavest z dosego ljubezni do jugoslovenskega Jadrana.

Naročila se pošiljajo na: Drž. pov. Nakladna knjižara, školski odio, v Zagrebu, Ilica 52